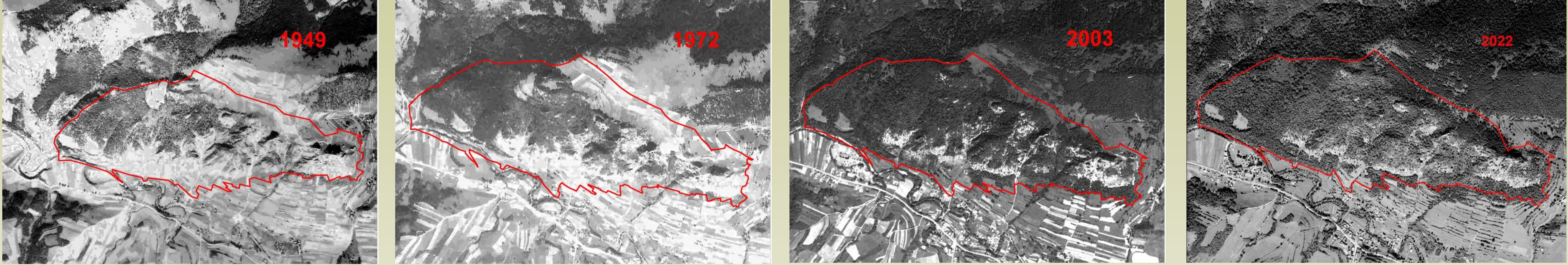

Manažment lokalít s výskytom jasoňa červenookého v Pieninách

Prirodzená sukcesia v Haligovských skalách podľa leteckých snímok z rokov 1949, 1972, 2003, 2022

Jedným z faktorov spôsobujúcich ohrozenie chráneného druhu motýľa jasoňa červenookého je zánik biotopov vhodných pre jeho existenciu. Tento motýľ je viazaný na skalné a sutinové biotopy, suchomilné trávno-bylinné porasty, ktoré na území Pieninského národného parku postupne zarastajú. Hlavnou príčinou je upustenie od tradičných foriem hospodárenia, ktoré bolo na území vykonávané počas predchádzajúcich období.

Realizuje sa najmä výrub náletových drevín, ktoré tvoria lieska obyčajná (*Corylus avellana*), svib krvavý (*Swida sanguinea*), ruža šípová (*Rosa canina*), trnka slivková (*Prunus spinosa*), borovica lesná (*Pinus sylvestris*), smrek obyčajný (*Picea abies*) a borievka obyčajná (*Juniperus communis*).

V minulosti sa manažment realizoval aj dodávateľským spôsobom, najväčšie plochy sa vyčistili od náletových drevín pomocou realizovaných projektov. V roku 2008 plocha 2 ha (zdroj Envirofond) a v rokoch 2010 až 2012 plocha 11,4 ha z projektu Zlepšenie ochrany motýľov rodu *Maculinea* (zdroj Štrukturálne fondy EÚ). V posledných rokoch sa manažment vykonáva svojopomocne vlastnými pracovníkmi Správy PIENAP-u, ale aj pomocou dobrovoľníkov.

Správa Pienapu vykonáva manažment na lokalitách Haligovské skaly a prielom Lesníckeho potoka s výmerou 10 ha. Svahovitosť terénu na lokalitách sa pohybuje medzi 40–120%.

Na odstraňovanie náletových drevín a krov sa používajú motorové pily, krovnorezy a nožnice.

Lieska obyčajná vyháňa nové výmladky veľmi rýchlo. Na fotke je opakovaný zásah realizovaný 5 rokov po prvom odstránení kmeňov.

Odstraňovanie náletových drevín pomocou krovnorezov a motorových píl je pomerne rýchle. Náročné je pešo vyniesť pracovné prostriedky, pohonné hmoty na lokalitu. Vzhľadom na sklon terénu a kamenitý podklad (vplyvom erózie svahu sa uvoľňujú kamene, ktoré sú zachytávané v trsoch liesok) nie je možné spilovať drevniny priamo pri zemi. Napriek snahe pilčíkov dochádza k poškodzovaniu rezných častí nástrojov. Po zásahu zostávajú pomerne vysoké pne 10 – 50 cm. Po vyrastaní bylinnej a trávnej vegetácie musí byť preto pohyb na lokalite opatrný. Použitie nožnic je časovo veľmi náročné, pracné, ale na lokalitu sa dajú vyniesť ľahko. Dokážu s nimi pracovať aj dobrovoľníci. Pne po odstránení nožnicami pri snahe „strihača“ zostávajú nízke. Ako OOPP stacia rukavice. Limitom zostáva hrúbka kmeňov, malé nožnice sa dajú použiť do max. 2 cm, dlhé sprevodované nožnice dokážu odstrániť kmene do hrúbky 4 – 5 cm.

Odstránená biomasa sa ukladá na kopy, z ktorých časť zostáva na lokalite a časť sa na mieste spaľuje.

Vzhľadom na svahové pomery a nemožnosť použitia ťažkej techniky sa odstránené náletové dreveniny nedajú z lokalít odviezť. Na lokalitách sa vyskytujú biotopy európskeho významu: 8160 Nespevné karbonátové skalné sutiny v montánnom až kolinnom stupni (Sk6), 6190 Dealpínske trávno-bylinné porasty (Tr5) a 6210 Suchomilné trávno-bylinné a krovité porasty na vápnom podloží (Tr1). V zmysle zásad starostlivosti o biotopy európskeho významu (M. Mutňanová et al., 2022) je potrebné odstraňovanie náletových drevín aj s následným odstránením biomasy z lokality. Všetku vyrezanú biomasu odviezť zo stanoviska a vhodným spôsobom zlikvidovať (spáliť alebo naštiekovať), aby nedochádzalo k hromadeniu živín. Preto sa odstránená biomasa sústreďuje na kopy na okraji suty a časť kóp sa spaľuje sa v zimných mesiacoch. Na spaľovaných plochách evidujeme prirodzené zmladenie rozchodníkovca najväčšieho (*Hylotelephium maximum*).

Výzvy do budúcnosti

Problematickou drevinou v súčasnosti je najmä svib krvavý (*Swida sanguinea*), ktorý sa na lokalitách rozrastá, zaberá súvislé plochy niekoľko m². Nedá sa odstrániť motorovou pilou ani krovnorezom. Kvôli tenkým kónarikom je strihanie nožnicami extrémne pracné a málo efektívne. Svib krvavý vyniká vysokou pňovou a koreňovou výmladnosťou.

Na fotkách je znázornený trs liesky, ktorý „zmanažovali“ kozy. Skúsenosti zo starostlivosti o biotopy jasoňa červenookého z iných území odporúčajú manažovanie lokalít kozou domácou. Pase nie musí byť len extenzívne. V Pieninách boli v minulosti spásané kozami exponované časti Haligovských skal, ktoré sú pre hovädzí dobytok a ovce nevhodné.

Jednorazové odstraňovanie náletových drevín nevedie k ich trvalej redukcii. Už po roku-dvoch lokalita znovu zarastá. Naším cieľom je pomocou pravidelného manažmentu udržiavať alebo pomaly optimalizovať súčasný viac-menej priaznivý stav. Udržiavanie vhodného biotopu na lokalitách s výskytom jasoňa červenookého pomocou opakovanej pravidelnej starostlivosti je finančne menej nákladné ako obnovný manažment už degradovaných biotopov.

